

життєдіяльності. То ж визначальними характеристиками органів місцевого самоврядування в історичній ретроспективі стали:

- ✓ широкі повноваження організаційного, адміністративного, соціально-економічного (виробничого) характеру;
- ✓ чітка організаційна структура та система підпорядкування;
- ✓ колегіальне обговорення та звітність;
- ✓ публічне вирішення питань життя громади та колективне вирішення пріоритетних для фінансування об'єктів;
- ✓ утримання влади, як правило, завдяки власному авторитету й хорошій репутації в сільській громаді.

Зрештою, це й лягло в основу принципів функціонування органів місцевого самоврядування на сучасному етапі.

Література:

1. Бабич О. М. Вдосконалення законодавства щодо забезпечення децентралізації виконавчої влади в Україні [Текст] // Держава і право : зб. наук. праць / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. – К., 2012. – Вип. 56. Юридичні і політичні науки. – С. 202-208.
2. Баймуратов М. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні [Текст] // Віче : громад.-політ. і теоретичне видання / Верховна Рада України. – 2015. – № 12. – С. 14-17.
3. Байрак С. О. Місцеве самоврядування як інститут демократичної держави [Текст] // Науковий вісник Волинського національного університету імені Л.Українки. Серія : Міжнародні відносини. – 2010. – № 26. – С. 83-87.
4. Волохова І. С. Місцеве оподаткування: реалізація загальних принципів [Текст] // Економіка України. – 2014. – № 12. – С. 74-86.
5. Ворона П.В. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні [Текст] : підруч. дя студ. вищих навч. закл. – 2-ге вид., перероб. й доп. – Полтава : Вид. Шевченко Р. В., 2010. – 100 с.
6. Гриньова М. В. Просвітницька взаємодія з органами місцевого самоврядування і населенням міста Полтави щодо впровадження соціального проекту "Зелений туризм для всіх" [Текст] // Становлення і розвиток особистості в умовах освітнього простору: теорія і практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14-15 трав. 2015 р.) / Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Полтав. обл. ін-т післядипломної пед.освіти імені М. В. Остроградського [та ін.]. – Полтава, 2015. – С. 15-19.
7. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 року в редакції 16 серпня 2015 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
8. Закон України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/595-19>.
9. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» України від 05 лютого 2015 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

Стрілець М. В.

(наук. кер. – доц. Козаченко А. І.)

студентка I курсу

*Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ УСРР 1919 Р.

Повноцінний аналіз організації та функціонування органів державної влади сучасної України є можливим лише з урахуванням особливостей, що мали місце у вітчизняній історії в різні її періоди. Зокрема, варто згадати етап радянського державного будівництва, оскільки правові основи конституціоналізму, сформовані в цей час, частково були запозичені незалежною Україною.

Перша українська радянська конституція була прийнята Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом (далі – ВУЦВК) 14 березня 1919 р. в редакції, затвердженій Всеукраїнським з'їздом рад. Організація центральної влади визначалася розділом другим. Оскільки радянська влада в Україні в той час перебувала на етапі становлення, то питання організації органів державної влади розкрито в найбільш загальних рисах. Особливо чітко це прослідковується при розгляді правового статусу Всеукраїнського центрального виконавчого комітету (далі – ВУЦВК).

Ст. 7 Конституції УСРР 1919 р. визначала ВУЦВК як центральний орган влади, поряд із Всеукраїнським з'їздом рад, перед яким він був відповідальний, та Радою народних комісарів. За ст. 10 ВУЦВК визнавався найвищим органом влади в УСРР в період між з'їздами рад[1, с. 276].

ВУЦВК згідно зі ст. 12 обирався Всеукраїнським з'їздом рад у визначеній ним кількості на строк до наступного з'їзду[1, с. 277]. Отже, конкретний термін повноважень, як і термін діяльності ВУЦВК Конституцією не встановлювався, що було суттєвою конституційною прогалиною.

Оскільки концепція радянського державного будівництва заперечувала принцип розподілу влади, центральні органи влади розглядалися як органічний елемент, зі своєю внутрішньою ієрархією та досить нечітким розподілом компетенції. Загалом повноваження центральних органів влади умовно можна розподілити на такі групи: а) ті, що належали виключно центральним органам; б) ті, що належали лише З'їзду рад; в) ті, компетентним в яких були виключно ВУЦВК. Загалом, згідно ст. 6 повноваження цього органу можна виокремити таким чином: а) загальне керівництво внутрішньою політикою; б) цивільне, кримінальне та процесуальне законодавство; в) завідування грошовою системою і організацією фінансового господарства республіки[1, с. 275 – 276].

Крім того, до виключної компетенції ВУЦВК належало призначення та припинення повноважень членів РНК, розподіл державних доходів між центральними та місцевими органами влади, а також встановлення строку повноважень та інших аспектів діяльності місцевих органів влади. Питання встановлення і зміни кордонів республіки, представництва на міжнародній арені, встановлення основ організації збройних сил та встановлення основ соціалістичного будівництва у сфері народного господарства вирішувалися спільно З'їздом рад та ВУЦВК[1, с. 276].

Таким чином, ВУЦВК відповідно до норм Конституції УСРР 1919 р. наділявся широким обсягом повноважень, чому фактично відповідав його статус найвищого органу влади в період між з'їздами рад. Однак відсутність чіткого функціонального розмежування органів влади, призводило до дублювання повноважень та неефективної їх реалізації.

Також ВУЦВК формував народні комісаріати безпосередньо із своїх членів. РНК, котра згідно зі ст. 12 була відповідальна перед ВУЦВК, могла реалізовувати свої повноваження лише в разі спеціального дозволу останнього [1, с. 277], що свідчить про існування РНК як структурного підрозділу ВУЦВК, підзвітного та підконтрольного йому.

Крім того, згідно зі ст. 8 ВУЦВК була уповноважена скликати З'їзд рад тоді, коли вважав за потрібне, але не рідше двох разів на рік. Також ВУЦВК надавалося право самостійно встановлювати порядок обрання до З'їзду рад[1, с. 276], що свідчить про правомочність ВУЦВК визначати загальні організаційні засади функціонування та формування інших органів влади.

Таким чином, в системі центральних органів влади прослідковується певна ієрархія, в якій формально найвище стоїть З'їзд рад. Хоча значна частина питань, котрі мали б врегульовуватися конституційним чином, зокрема строки та порядок обрання місцевих органів влади віднесені саме до законодавчої компетенції ВУЦВК, чим підкреслюється особливий статус цього органу.

Варто зауважити, що в Конституції УСРР 1919 р. не йде мова про будь-який вплив Комуністичної партії України на діяльність органів влади. Однак фактично влада належала КП(б)У, під контролем якої ВУЦВК формувалася та реалізовував свої повноваження. Тобто фактично ВУЦВК був відповідальний не перед З'їздом рад, що закріплювалося Конституцією УСРР 1919 р., а перед комуністичною партією. Крім того, на практиці ВУЦВК УСРР перебував у залежності від ВУЦВК РСФРР. Тобто це був маріонетковий орган, як і інші органи радянської влади в Україні, за допомогою якого більшовицька партія реалізовувала свою диктатуру під прикриттям диктатури пролетаріату.

Контроль з боку комуністичної партії полегшувався створенням Президії ВУЦВК, існування якої не передбачалося Конституцією УСРР 1919 р. За первісним задумом Президія ВУЦВК повинна була тільки готувати законопроекти [2, с. 215]. Але на практиці, вона видавала від свого імені законодавчі акти між сесіями ВУЦВК, здійснювала кооптацію членів ВУЦВК, почала видавати власні декрети, часто – без затвердження ВУЦВК [3, с. 194]. Фактично Президія узурпувала владу, перебравши на себе повноваження не лише самого ВУЦВК, а й інших центральних органів радянської влади.

Отже, згідно з Конституцією УСРР 1919 р. ВУЦВК – колегіальний, постійно діючий, обраний Всеукраїнським з'їздом рад орган. ВУЦВК належав статус найвищого органу влади в УСРР в період між З'їздами рад, котрими ВУЦВК й обирався. Цей орган наділявся широкими повноваженнями. Більше того, низка не врегульованих Конституцією УСРР 1919 р. питань була віднесена до законодавчої компетенції саме ВУЦВК. На практиці ж цей орган функціонував під контролем комуністичної партії, що посилювалося після створення Президії ВУЦВК, не передбаченої конституційним чином, яка фактично узурпувала владу.

Науковий керівник: Козаченко Анатолій Іванович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави та права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Література:

1. Конституция Украинской Социалистической Советской Республики, принята в окончательной редакции 14 марта 1919 года // Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства. – 1919. – № 19. – С. 274-280.
2. Усаченко Л. М., Тимцуник В. І. Історія державного управління в Україні: навч. посіб. / Усаченко Л. М., Тимцуник В. І. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 292 с.
3. Єрмолаєв В. М. Історія вищих представницьких органів влади в Україні: Навч. посібник. – Х.: Право, 2007. – 280 с.

Аллахвердова В. О.

(наук. кер. — асист. Федоров І. О.)

*студентка III курсу факультету філології та історії
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка*

ГЕЛЬСІНСЬКИЙ ПРАВОЗАХИСНИЙ РУХ

9 листопада 1976 року група людей створила Українську Громадську групу Сприяння виконанню Гельсінських угод в Україні, з центром у Києві. Група очолювана відомим поетом та суспільним діячем Миколо Руденком складалася з десяти членів-основоположників. [1, с. 1] До них входили Бердник Олександр Павлович, Григоренко Петро Григорович, Кандиба Іван Олексійович, Лук'яненко Левко Григорович, Мешко Оксана Яківна, Матусевич Микола Іванович, Маринович Мирослав Франкович, Строката Ніна Антонівна і Тихий Олексій Іванович